

Література

1. Выготский Л.С. Развитие высших психических функций.– М.:Изд-во АПН, 1960. – 500 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.– 376 с.
3. Естетика: Навч. посіб. /М.П.Колесніков, О.В.Колеснікова, В.О.Лозовой та ін.; За ред. В.О.Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 208 с.
4. Эстетическая культура советского человека / Под редакцией проф. М.С.Кагана. – Ленинград. ун-т, 1976. – 168 с.
5. Эстетическое сознание и процесс его формирования: Монография / Ин-т философии АН СССР. – М.: Искусство, 1981. – 255 с.
6. Зайцева І.Є Розвиток естетичної культури майбутніх учителів засобами театрального мистецтва: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Нац. пед. ін-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2001. – С. 217.
7. Зязюн І.А. Емоційно-почуттєве в освітніх технологіях і педагогічній творчості // Єдність раціонального та емоційно-почуттєвого в освітньо-виховних системах: Наук.-метод. зб. – Харків: ХДПУ, 1996. – С. 9-12.
8. Карпова Е.Г. Целосный процесс формирования мазыкально-эстетической культуры студентов педагогических вузов: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. – К., 1998. – 232 с.

Анотація

У статті розглядається проблема естетичного розвитку майбутнього вчителя та обґрунтовується виділений нами емоційно-мотиваційний компонент естетичної культури студентів педагогічних університетів.

Аннотация

В статье рассматривается проблема эстетического развития будущего учителя и обосновывается выделенный нами эмоционально-мотивационный компонент эстетической культуры студентов педагогических университетов.

Подано до редакції 26.02.2008.

© 2008

Татко І.Б.

РОЛЬ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Постановка проблеми у загальному вигляді... В контексті реалізації Програми розвитку туризму в м. Києві до 2010 року, яка сприятиме створенню потужної туристичної галузі, зростанню міжнародного авторитету Києва, як туристичної столиці України, і, безумовно, зростанню міжнародного авторитету всієї України, як туристичної держави, необхідно розглядати питання підготовки кадрів для сфери туризму, як один з вирішальних чинників.

Очікується, що зростання темпів розвитку туризму приведе до збільшення у 2010 р. прийому іноземних туристів в 6 разів, а чисельність вітчизняних туристів та екскурсантів має зрости втричі, що призведе до збільшення робочих місць в галузі туризму і гостинності та потреби в кваліфікованих фахівцях, а також зростання життєвого рівня населення та економіки в цілому.

Вдала організація та проведення Євро-2012 сприятиме покращенню іміджу України та її входженню до Європейської спільноти. Процес підготовки до Євро-2012 змушує нас зосередити особливу увагу на підготовці фахівців для сфер громадського харчування, ресторанного сервісу, туризму, готельного сервісу.

В сучасному світі проблема взаєморозуміння між народами стає все гострішою. Тому надзвичайно важливо, щоб не виникали труднощі через зіткнення різних культур, зумовлені різним історичним, політичним та культурним розвитком. Сьогодні становлення та розвиток міжнародних, міжкультурних контактів та зв'язків є однією з найгостріших соціальних проблем в усіх сферах суспільного життя світової спільноти.

Проблеми міжкультурної комунікації напевне найбільш чітко проявляються в туризмі, який має найширшу сферу контактів представників різних культур зі своїми особливостями світосприйняття, мислення, поведінки, звичаями та традиціями. Відомо, що велика кількість міжнаціональних конфліктів виникає саме через незнання, нерозуміння, неприйняття, неповагу до культури інших народів. Наприклад, відомі випадки, коли туристи – представники різних культур, відмовлялися сідати поруч в літаку, екскурсійному автобусі або в ресторані, навіть зупинятися в сусідніх номерах готелю. Трапляються прояви неприязного ставлення до туристів з боку представників країни, до якої приїхав турист. Такі явища, як теракти в літаках, поїздах, екскурсійних автобусах, ресторанах, готелях, нічних клубах теж є проблемою, яку можна включити до числа проблем міжкультурної комунікації в туризмі. Першими, кому доведеться вирішувати ці проблеми, звичайно будуть фахівці туризму.

Міжнародний туризм завжди слугував і повинен й надалі слугувати цілям єднання, порозуміння та миру. Відповідно, як на міжнародному, так і на національному рівні, необхідно докладати зусиль по налагодженню міжкультурної комунікації в туризмі. Підготовка фахівців сфери туризму має забезпечити знання, вміння та навички, які сприятимуть ефективному міжкультурному спілкуванню.

Все вище зазначене обґрунтовує актуальність проблеми підготовки висококваліфікованих кадрів для сфери туризму, де особливе місце належить вивченню іноземних мов. Об'єктивно існуюча в сучасних умовах потреба у

фахівцях туристського профілю з високим рівнем іншомовної комунікативної компетенції, яка передбачає використання іноземної мови як засобу спілкування у сфері майбутньої професійної діяльності, а саме прийом та обслуговування іноземців, зміцнення контактів із спеціалістами зарубіжних туристичних компаній та готелів, проведення спільних міжнародних заходів, співробітництво у галузі політики щодо просування України як туристичної дестинації, участь у міжнародних конференціях, симпозіумах тощо. В контексті вивчення іноземних мов неможливо залишити поза увагою такі поняття, як іншомовну компетенцію і її складову – лінгвокраїнознавчу компетенцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Питання пов'язані з підготовкою фахівців у сфері туризму вивчають багато науковців: В.К.Федорченко, Н.А.Фоменко, Г.С.Цехмістрова, М.І.Скрипник, В.А.Квартальнов, І.В.Зорін, Г.І.Зорина та ін.

Питання формування професійної компетентності майбутніх фахівців досліджувалася вченими в таких аспектах: проблема вдосконалення організації навчального процесу взагалі (Б.Гольдшмидт, М.Гольдшмидт, В.С.Плохій, О.Попович, Л.Романішина, М.Шиян та інші), навчання іноземної мови на немовних факультетах (С.Козак, Т.Царгородцева).

Питання вдосконалення навчання іноземної мови у вищих закладах освіти, на думку вчених (О.М.Пехота, Л.П.Пуховська, І.В.Сусліна, Л.П.Якубовська), полягає в наданні йому функціональної професійно-орєнтованої і профільної спрямованості.

На ефективну роль моделювання як засобу, що забезпечує практичну спрямованість навчання, дозволяє наблизити мовленнєву діяльність до природних умов спілкування, вказували: В.Г.Афанасьєв, О.В.Бернацька, В.О.Вєніков, Б.А.Глинський, В.М.Глушков, Б.П.Єсіпов, Дж.Роува, М.М.Скаткін, Р.Шеннон. Вони розкрили поняття “модель”, “моделювання”, “імітаційне моделювання”.

Проблему виховання культури міжнаціонального спілкування, його місце та роль в теорії та практиці національних відносин вивчали З.Т.Гасанова, В.Г.Крисько, В.Д.Попкова, В.Н.Філіппова.

Риси соціокультурної компетенції розкривають публікації таких вчених, як Н.Ф.Бориско, Є.М.Верещагін і В.Г.Костомаров, Ю.І.Пассов, О.Б.Тарнапольский та ін.

Є.М.Верещагін та В.Г.Костомаров зробили особливо важливий внесок у розвиток теорії лінгвокраїнознавства при вивченні іноземної мови. Вони ввели нове поняття “акультурація” – процес засвоєння особистістю елементів культури іншого народу.

Використання іноземної мови як засобу спілкування в діалозі культур та суспільств сучасного світу вивчали І.Л.Бим, Р.П.Міль Руд, В.В.Сафонова та ін.

Формулювання цілей статті... В статті ми розглянемо питання вивчення іноземної мови в процесі професійної підготовки фахівців сфери туризму, а саме роль іншомовної компетенції та її складових.

Виклад основного матеріалу дослідження... Україна вийшла на новий етап відносин з іноземними країнами в сфері туризму, що гостро підвищило необхідність володіння іноземними мовами для фахівців цієї сфери. Розширюється діапазон мов через активізацію діалогу культур, політичних і економічних контактів між країнами, тому очевидна необхідність формування конкурентоспроможних фахівців.

Слід зазначити, що в Україні, останнім часом, здійснено важливі заходи, спрямовані на реформування сфери іншомовної освіти громадян. Державною національною програмою “Освіта” (Україна ХХІ століття) головною метою розвитку української освіти визначено якісно новий рівень викладання основних предметів, з-поміж яких чільне місце посідають іноземні мови.

В системі вищої освіти відбуваються глобальні за своїми масштабами інноваційні процеси, що вимагають переходу в навчанні від традиційного пасивного накопичення суми знань до вмотивованого засвоєння студентами методів здобуття наукової інформації та вмінь реалізовувати свої знання у професійній діяльності. У зв'язку з цим, навчальний процес у сучасному вищому навчальному закладі туристського профілю має бути спрямований на підготовку всебічно сформованого спеціаліста, мобільність якого на ринку праці забезпечується вільним володінням іноземними мовами. Необхідно використовувати такі форми і методи навчання іноземної мови, які б активізували комунікативну, пізнавальну і творчу діяльність студентів, забезпечували формування знань та умінь, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Зміст навчальної дисципліни “Іноземна мова за професійним спрямуванням” включає навчальну інформацію про аспекти мови (фонетика, лексика, граматика), яка складає основу формування та розвитку вмінь і навичок, пов'язаних із оволодінням чотирма видами мовленнєвої діяльності – читанням, аудіюванням, усним мовленням та письмом. Проте пріоритетним для фахівців сфери туризму виступає завдання навчання іноземній мові як засобу спілкування у процесі майбутньої професійної діяльності. В процесі вивчення іноземної мови має бути сформована комунікативна компетенція, яка, в свою чергу, складається з багатьох компонентів, в тому числі лінгвокраїнознавчої компетенції. В силу специфіки професійної діяльності фахівців сфери туризму, лінгвокраїнознавча компетенція є вкрай важливою і тісно пов'язана з професійною компетентністю в цілому.

Вчені вважають, що компетентність – це складне особистісне утворення, що складається зі знань, умінь і навичок, які дозволяють особистості ефективно функціонувати в певній діяльності. Компетентність – це 1) сукупність повноважень (прав і обов'язків) державного або громадського органу, службової особи, що встановлюються законом, статутом даного органу або іншими нормативними актами; 2) знання, вміння та навички з галузей лінгвістики (іншомовна комунікативна компетентність, соціокультурна компетентність, мовна компетентність тощо) [4, с.11]. Володіння іноземною мовою фахівцями туристичного бізнесу забезпечує можливість комунікації в професійній сфері. Для реалізації акта комунікації в процесі реального спілкування необхідно, щоб розуміння смислу висловлювання комунікантом було адекватним тому смислу, який був закладений в момент зародження висловлювання.

Комунікативну компетентність розглянемо як сукупність умінь дотримуватись основних норм іноземної мови, вибирати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування, використовувати закони, правила ефективного спілкування, гармонійно поєднувати техніку вербального і невербального спілкування.

В Проєкті державного освітнього стандарту з іноземної мови подані складові комунікативної компетентності, які представлені на рис.1.

Іншомовна комунікативна компетентність передбачає сукупність знань, умінь і навичок, які дозволяють ефективно реалізовувати комунікативний процес іноземною мовою в залежності від побутових або професійних потреб [4, с.13]. Іншомовна комунікативна компетентність включає знання одиниць мови всіх рівнів (фонетичного, лексичного, словоформуючого, морфологічного, синтаксичного), що забезпечує володіння чотирма видами мовленнєвої діяльності: аудіюванням, говорінням, читанням та письмом як засобом спілкування. Для фахівців сфери туризму соціокультурна компетентність, що проявляється як здатність ефективно спілкуватися мовою, що вивчається, як з носіями певної культури, так і з представниками інших культур на основі знання норм, правил і формул етикету, реалій національної культури цієї країни та лінгвокраїнознавчих фактів є домінуючою.

При вивченні іноземних мов майбутні фахівці сфери туризму мають багато уваги приділяти вивченню культури інших країн, адже середовище в якому вони працюватимуть буде полікультурним, їм доведеться спілкуватися на професійному рівні з представниками різних країн, інших культур, іншого способу мислення, інших традицій тощо, які можуть суттєво відрізнятися від їх власних. Студентів необхідно привчати до терпимості і поваги до представників інших країн. Вивчення культури в найтіснішому зв'язку з країнознавством має бути виділено в окрему методику викладання іноземних мов, і стати невіддільним елементом їх вивчення. Вивчення іноземних мов неможливе окремо від культурного контексту. Недостатньо знати мову, необхідно вміти нею користуватися. Навчання іноземної мови, як реальному засобу спілкування, невід'ємно пов'язано з вивченням суспільних цінностей, реалій та культури інших країн. Окрім цього, реальне, живе спілкування з іноземцями – це постійне міжкультурне спілкування.

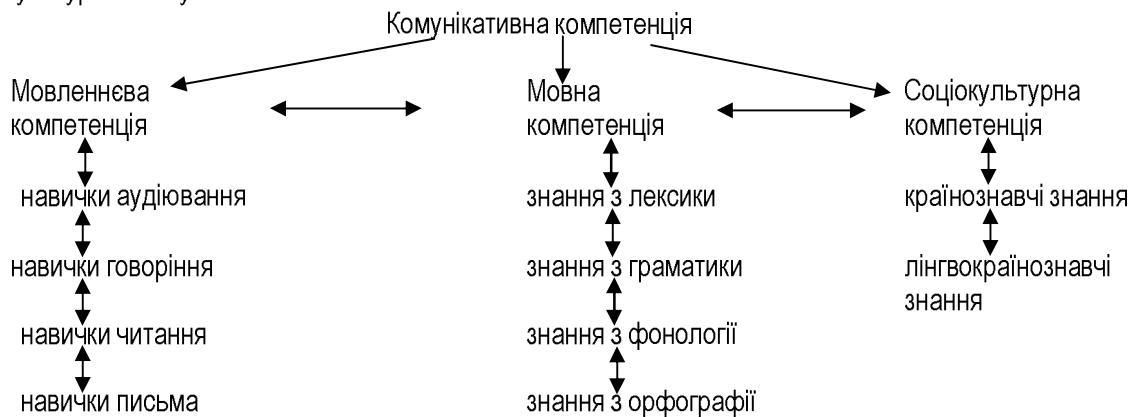

Рис.1 Складові комунікативної компетентності

Комунікативний та соціокультурний розвиток студентів значною мірою відбувається за рахунок реалізації лінгвокраїнознавчого підходу на заняттях з іноземної мови. Цей підхід забезпечує засвоєння мови в тісному контакті з іншомовною культурою, що складається з різноманітних пізнавальних фактів про історію, літературу, архітектуру, побут, стиль життя та традицій тощо країни, мова якої вивчається. Це стосується не лише іншої мови, як засобу спілкування, а є перш за все соціально-культурною сферою, оскільки неможливо роз'єднати такі поняття, як культура і соціум, мова і культура, мовна особистість, міжкультурна комунікація, соціокультурна діяльність, лінгвосоціокультурна і лінгвокраїнознавча компетентності. Ці наукові поняття і категорії надзвичайно взаємозалежні і взаємопов'язані.

На сучасному етапі вирішальне значення набуває той факт, що фахівці сфери туризму повинні володіти іноземною мовою як засобом міжкультурної комунікації, що призводить до необхідності формування в них лінгвокраїнознавчої компетентності. Міжкультурна комунікація або спілкування між носіями різних мов і різних

культур є особливим видом комунікації. Фахівець сфери туризму має добре розуміти чуже і, водночас, бути зрозумілим, висловлюючись іноземною мовою, в іншому разі через непорозуміння постраждає бізнес, а в окремих випадках авторитет держави через непрофесійність фахівця, що є недопустимим. Важливість цього ще раз підкреслює, що інтеркультурне навчання та інтеркультурна комунікація мають бути складовою частиною занять з іноземної мови. Зрозуміло, що успішне вирішення питань, пов'язаних з міжкультурною комунікацією неможливе без лінгвокраїнознавства, де країнознавчі відомості мають не лише загальноосвітнє значення, але й дають знання про країну, її історію, культуру, економіку, спосіб життя її населення, знання які необхідні для успішної професійної діяльності. Слово сприймається як поняття, що виражає культурно-специфічні відносини. Асоціація слів, їх сприйняття є віддзеркаленням специфіки культури. Вони відображають певні історичні процеси і несуть в собі країнознавчу інформацію. В цьому контексті першочергове значення має країнознавчо орієнтована лексика, оскільки вона відрізняється суттєвими особливостями, незнання яких ускладнює спілкування іноземною мовою та понижує професійну компетентність фахівця.

Як відомо, лінгвокраїнознавче викладання іноземних мов ставить своєю метою вивчення мови одночасно з вивченням культури в декількох аспектах: отримання знань по історії, географії, ознайомлення з загальною інформацією, якими володіє типовий представник суспільства; ознайомлення з особливостями взаємин у суспільстві, нормами, цінностями, розмовними формулами, мовою тіла (міміка, жести), а також безпосередньо ознайомлення з художніми цінностями, видатними представниками певної культури. Все це можливо засвоїти в процесі вивчення іноземної мови тому, що мова виступає сполучною ланкою між поколіннями, сховищем і засобом передачі позамовного досвіду суспільства.

Під лінгвокраїнознавчою компетенцією ми розуміємо здатність здійснювати міжкультурну комунікацію, що базується на знаннях лексичних одиниць з національно-культурним компонентом семантики й уміннях адекватного їх застосування в ситуаціях міжкультурного спілкування, а також уміннях використовувати фонові знання для досягнення взаєморозуміння в ситуаціях опосередкованого і міжкультурного спілкування.

Сформувавши в майбутніх фахівцях сфери туризму названу вище лінгвокраїнознавчу компетенцію, ми забезпечимо їхню комунікативну компетенцію в ситуаціях міжкультурної комунікації, в котрій вони безпосередньо знаходитимуться під час виконання своєї професійної діяльності. Це забезпечить їх здатність виконувати складні професійні завдання, володіти прогностичними вміннями, які передбачають уміння здійснювати реальні прогнози на основі всебічного аналізу реальних ситуацій та будувати конкретні моделі професійної діяльності. Професійна компетентність фахівців сфери туризму невід'ємно пов'язана зі сформованістю іншомовної комунікативної компетенції з такими показниками: сформованість мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції.

Тому в процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців сфери туризму найбільшої уваги потребує іншомовна комунікативна компетенція та її складова лінгвокраїнознавча компетенція.

Формування лінгвокультурознавчої та лінгвокраїнознавчої компетенцій включає вивчення національно-мовної культури світу, вивчення іноземної мови на основі етнокультурних, етнопсихологічних, етносоціальних даних з урахуванням лінгвокультурологічних досліджень. В цьому контексті також відбувається виховання позитивного ставлення до етнокультурних відмінностей, що забезпечує прогрес людства та умови для самореалізації особистості, при цьому глибше пізнається й своя власна культура. Відомо, що для пізнання іншої культури, приєднання до загальнолюдських цінностей необхідно перш за все знати свою. П.П.Блонский вказував на те, що "шлях до загальнолюдської культури пролягає через національне виховання". Тобто необхідно рухатись від сприйняття культури власного народу до сприйняття та розуміння світової.

В процесі формування лінгвокраїнознавчої компетенції важливим є набуття вміння виконувати історико-культурні коментарі різних тематичних груп лексики, мовної символіки фольклорних, етнографічних, художніх текстів. Найважливішим фактором при виборі тексту для читання з метою формування в них лінгвокраїнознавчої компетенції є інтерес. Так зване "глибинне" читання може допомогти засвоєнню країнознавчої інформації. "Глибинне" читання – це читання текстів по одній темі, вглиб цієї теми. Відмінною рисою лінгвокраїнознавчого тексту є наявність у ньому фактологічної інформації, що відноситься до соціально-культурного контексту країни досліджуваної мови і, відповідно, лінгвістичних засобів вираження даної інформації, зокрема, у "лексичі з культурним компонентом значення".

Отже, коли необхідно формувати у студентів лінгвокраїнознавчу компетенцію, при комунікативному навчанні іноземних мов, доцільно розвивати вміння читання за допомогою тексту лінгвокраїнознавчої тематики і згодом, на основі фактологічної і лінгвістичної інформації тексту для читання, уміння монологічного і діалогічного мовлення і письма.

Таким чином, використання в навчанні іноземних мов текстів лінгвокраїнознавчого характеру сприятиме комплексному досягненню практичної, освітньої, виховної і розвиваючої цілей.

Зміст і форми роботи передбачають виконання студентами системи завдань і вправ як традиційного, так і ігрового характеру. Ділова гра – це метод навчання, який забезпечує активну діяльність студентів шляхом імітації професійного середовища і, разом з тим, сприяє використанню теоретичних знань на практиці, формуванню та

вдосконаленню професійних знань, умінь та навичок студентів. Доречними тут можуть стати “пробні дискусії”, “круглі столи”, розігрування окремих ситуацій, “мозковий штурм” тощо. Проведення таких форм роботи сприяє налаштуванню студентів на активну творчу діяльність, зняття психологічних бар’єрів, усвідомленню принципів оцінювання діяльності учасників гри тощо. В діловій грі відбувається діалог на професійному рівні, обґрунтування різних думок і позицій, взаємна критика гіпотез і пропозицій, що веде до засвоєння не лише нових міцних знань та чітких уявлень, але й допомагає набути досвід вирішення професійних завдань, формує ціннісні орієнтації майбутніх спеціалістів, сприяє розвитку творчого професійного мислення та формуванню у них практичних умінь і навичок [1, с.8].

Оскільки головною метою вивчення іноземної мови на факультетах туризму, готельного та ресторанного бізнесу є розвиток умінь студентів використовувати мову як засіб спілкування у сфері майбутньої професійної діяльності, то саме на реалізацію вказаної мети і має бути скерованим процес ділової гри. Студенти, вирішуючи ігрові ситуації, удосконалюють навички щодо розв’язання мовленнєвих завдань, і разом з тим збагачується їх іншомовна комунікативна компетентність: розвивається вміння формулювати свої думки, робити узагальнення, оцінювати пріоритети, виводити причини, вести бесіду, діалог та дискусію, вирішувати професійні проблеми, в ситуаціях близьких до реальних.

Висновки... В процесі підготовки фахівців сфери туризму до професійної діяльності виділення в навчанні іноземної мови культурного, лінгвокраїнознавчого компонента сприятиме досягненню поставлених цілей і задач. Вивчення іноземної мови забезпечить знайомство з культурою іншої країни, перетворить процес засвоєння мови студентами на більш ефективний і легкий, формуючи лінгвокраїнознавчу компетенцію, під якою розуміється цілісна система представлень про національні звичаї, традиції, реалії країни, що дозволяє знаходити в мові приблизно ту ж інформацію, що і його носії і домагатися тим самим повноцінної комунікації. Використання лінгвокраїнознавчої інформації в навчальному процесі сприяє свідомому засвоєнню матеріалу, забезпечує підвищення пізнавальної активності студентів, сприяє створенню позитивної мотивації, формує здатність прогнозувати, дає стимул до самостійної роботи над мовою, розвиває пам’ять, мовне мислення, здатність до чіткого викладу власної думки, сприяє формуванню висококваліфікованих, конкурентноспроможних фахівців на ринку праці.

Таким чином, вкрай необхідно звертати особливу увагу на лінгвокраїнознавчий аспект при вивченні іноземної мови в вищих навчальних закладах туристського профілю.

Література

1. Волкова Л.В. Педагогічна технологія застосування ділової гри у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів фінансово-економічного профілю. Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 2006. – 25с.
2. Карпова Л.О. Міжнародний туризм як чинник взаємодії культур. Туризм у XXI столітті: Матеріали II-ої Між нар. наук.-практ. конф. (10-11 жовтня, 2001), Цибух В.І. К.: Знання України, 2002.
3. Кулибина Н.В. Методика лингвострановедческой работы над художественным текстом. – М.: Рус.язук, 1987. – 143 с.
4. Мельниченко Г.В. Педагогічні засади модульної технології навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів англійської мови і літератури. Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – О., 2004. – 21с.
5. Федорченко В.К. Підготовка фахівців для сфери туризму. – К.: Вища шк., 2002. – 350 с.

Анотація

У статті розглядається питання про роль лінгвокраїнознавчої компетенції в процесі підготовки фахівців сфери туризму.

Аннотация

В статье рассматривается вопрос о роли лингвострановедческой компетенции в процессе подготовки специалистов сферы туризма.

Подано до редакції 26.02.2008р.

© 2008

Шестакова Т.В.

ПЕДАГОГІЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Пріоритетною метою і невід’ємною складовою сучасної педагогічної освіти виступає підготовка майбутніх учителів-вихователів до ефективної реалізації функцій професійного самовдосконалення, що визнається “одним із найважливіших компонентів підготовки і перепідготовки кадрів” [6, с.241]. Це потребує виявлення основних критеріїв готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення та розробки системи цілеспрямованих педагогічних впливів на її розвиток у студентів педагогічних ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми... Дослідження окремих аспектів готовності до професійно-педагогічного самовдосконалення та шляхів її